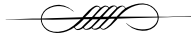

H A J D A N I V Á R M E G Y É I N K

Nagy-Küküllő vármegye története

A hajdani Küküllő vármegye, melyet 1876-ban osztottak fel Kis- és Nagy-Küküllő megyékre, egyike volt a Szent István király korában szervezett hét erdélyi vármegyének. A magyarság letelepedését megelőző korokban feltehetően nem volt lakatlan a terület, hiszen fennmaradt néhány ismeretlen várhely. A Küküllő alsó folyásánál a glogovici vár, melynek köveiből a XVII. században Bethlen Miklós megépítette bethlenszentmihályi kastélyát. Gógány vára a másik ősrégi várhely a vidéken, mely Gógányváralja felett magasodott. Bonfini nyomán Benkő József úgy

vélte, hogy a vár valamikor pogány istenek tiszteletének helyeként szolgált, ahol a szent hegy mellett folyó vizet nevezték el Cogeonnak, melyből a Gógány elnevezés is eredt.

A megye fekvése

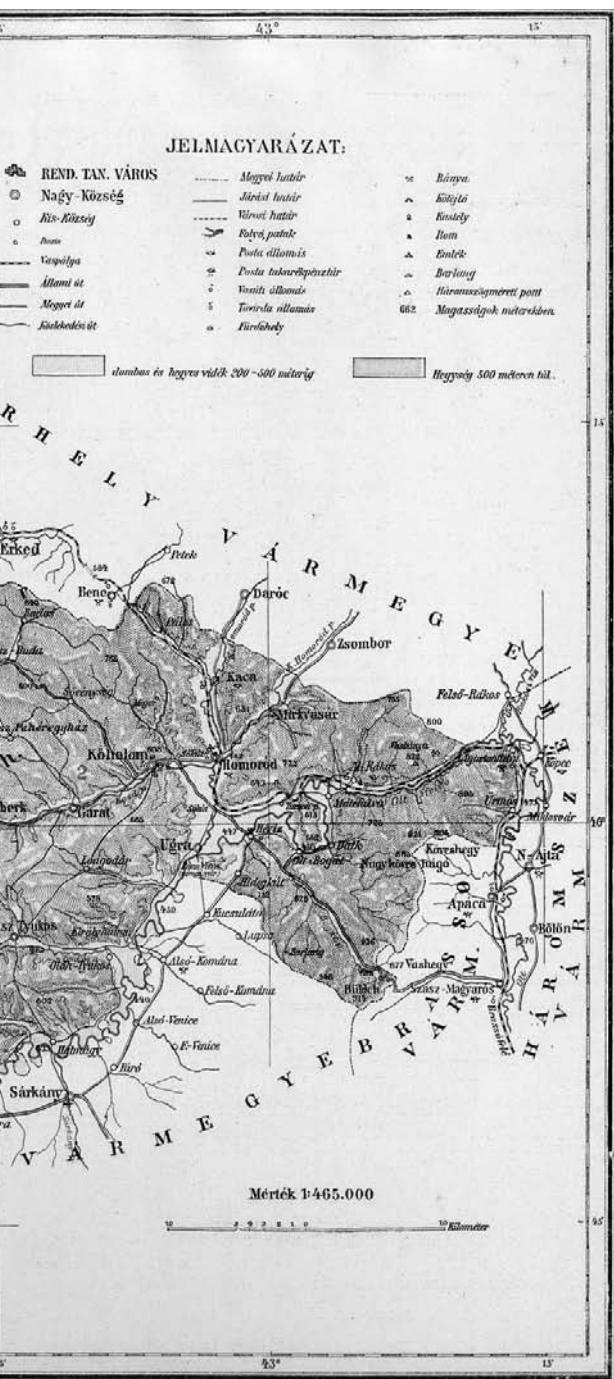
Nagy-Küküllő vármegye Kis-Küküllő-, Udvarhely-, Háromszék-, Brassó-, Fogaras-, Szeben- és Alsó-Fehér vármegyék határolják. Területe 1914-es adatok alapján 3199 km², ahol ebben az időben 125 település működött. A vidék többnyire hegyekkel borított, melyek

NAGY-KÜKÜLLŐ VÁRMEGYE TÉRKÉPE A KOGUTOVICZ-FÉLE MEGYATLASZBAN

Hajdani vármegyéink

az olt- és hortobágy melléki hegység tagjai. A magasabb, erdősőbb területektől alacsonyabban fekvő részeket szőlőhegyként, míg a völgyekben szántóföldként művelik. Legjelentősebb folyóvizei délen az Olt, északon a Nagy-Küküllő, valamint a megye középső részén végig futó Hortobágy, Kis-Homoród és Kosd partok.

Gazdálkodás a megyében

A XIX. század végén a megyének 321 025 hektár nagyságú termőterületének legnagyobb részét a szántóföldek és erdőségek teszik ki, ezeken kívül jelentősebb kertgazdálkodás és szőlőművelés is folyt. Jelentősebb terményei közül a búzát, rozst, zabot, kukoricát, burgonyát, kendert, lent, cukorrépát és a hüvelyeseket kell kiemelni. 1894-ben szőlőből csaknem kizárólag közönséges fehérbort készítettek, hiszen a filoxera járvány ebben az időszakban már 25 falu termését pusztította. Az állattenyésztésben, az 1884. évi összeírások alapján, jelentékeny volt a szarvasmarha, bivaly, ló, sertés és juh tartása. A mezőgazdaság érdekeit a megyében a segesvári- és kőhalmi gazdakör is képviselte, valamint Medgyesen sertésenyésztő szövetkezet is működött.

A megye lakossága

Nagy-Küküllő vármegye lakóinak száma 1914-es felmérés szerint 128 613 fő volt. Nemzetiségeit tekintve túlnyomórészt románok (42,5%) és németek (41,1%), kisebb számban magyarok (10,9%) és cigányok (5,4%) élnek itt együtt. Kós Károly, a Kis- és Nagy-Küküllő összevetésénél találóan jegyzi meg: „A maga módján ez jut kifejezésre a helyi szólásmondásban is, amely szerint a Napot reggel a székelyek taszítják fel favillával a Kis-Küküllő vidékének égre, majd onnét este a mokányok [románok] húzzák juhfogóval a hegyek közé.” A megye

felekezeti megoszlása alapján a legtöbben az evangélikus (41,8%) és görög ortodox (36,7%) vallást gyakorolják, míg a lakosság kisebb része római katolikus (2%), görög katolikus (11,8%), református (5,2%) és unitárius (2,2%) volt.

A megye közművelődése

A 19. század második felében a nagyobb, megyei oktatási intézmények főként Meggyesen és Segesváron jöttek létre. A vármegye területén ekkor működött két evangélikus gimnázium, egy földművesiskola, négy ipari- és kereskedelmi iskola, egy evangélikus tanítónőképző intézet. Ezek mellett megyeszerte több, mint kétszáz elemi iskola, és csaknem húsz óvoda is biztosította a lakosság számára a tanulási lehetőséget.

A megye közigazgatása

A vármegye rendezett tanácsú városai Medgyes és Segesvár, ezen felül csaknem százharminc kis- és nagyközség, több, mint 30 pusztá és telep volt. Törvénykezési szempontból az erzsébetvárosi királyi törvényszék területéhez csatolták. Járásbíróháza öt van ebben az időben, így Kőhalom, Medgyes, Nagysink, Segesvár és Szentágota, amelyek mindegyikét telekkönyvvel kapcsolták össze. Segesvár és Medgyes látta el a királyi közjegyzőségi feladatokat is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

BALASSA IVÁN: *A határainkon túli magyarok néprajza*. Budapest, 1989, Gondolat.

ZENTAI TIBOR (szerk.): *A történelmi Magyarország atlasza és adattára 1914*. Pécs, 2001, Talma Kiadó.

Pallas Nagylexikona. <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/egyeb/lexikon/pallas/html>

Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor
Majd' halálra ítéelve
Dokumentumok
Mindszenty József
élettörténetéhez

Közöny Centrum
1072 Budapest, Rákóczi út 30.
(bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán)
Tel.: 31-5971, 267-2780, fax: 31-5279

Jogi Könyvesbolt
1083 Budapest, Somogyi B. u. 6.
Tel. / fax: 318-8411

Közönypont hálózat
www.kozonypont.hu

 MAGYAR KÖZLÖNY LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ
„a jogszabályok hiteles forrása”

Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor
Majd' halálra ítéelve
Dokumentumok Mindszenty József élettörténetéhez

Vedhetünk-e még valami újat papírra Magyarország utolsó hercegprímásáról, aki életének nagy részét személyes szabadságától megfosztva élte? Különbörzsepre kerülőzik, életvédelmi huszárhat éven a Károlyi-kormány és a kommunák alatt, a Szálasi-féle nyilas-keresztes totalitárius rendszer idején, majd a Gerő és Rákosi-féle jelmezű diktatúrában. Alig pár napot telt szabadság '56 európaián teli napjában, hogy, amikor tízs évekkel ezelő merész kitérővel a Budapesti amerikai követésén, a végül kénytelenül távozon szállóidőzőit.

Élete 83 esztendőjének közel egyharmada valamilyen kényszerpályán, szűkre szabott mozgásterében telt el, minden hirtetűk nagy valószínűséggel jogfosztással volt teli. Mindszenty József hercegprímásunkkal alig több mint három szabad éve alatt az emberi szabadságjogok igen következetes szűsítője volt. Csodálkoztunk-e azon, hogy egyre korábban válnak, térben és időben a való világgal folytatott elvitatott, könyvben és későbbi írásbeli formációkban, politikai bevezetővel és szűkített szövegű tájékoztatókban tapasztalva megkeseredett, esetenként anklomiszitózisú vált elvezet való igazságtalanság? A történelem szádkölöti el mellett, vagy az elvieslen kompromisszumok gyűjték maguk alá? Vajon, ó nem érthető meg az XX. század fő folyamatait, vagy az e századon egyes nyomokat hagyó akaratok nem érthető meg az? E dokumentumok elemzésével talán merészebbé válnak a vitelhetők ezekre a kérdésekre is.

Ára (CD-melléklettel): 12 600 Ft

A könyv megvásárolható a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó boltjában, vagy megrendelhető az alábbi szabványon.

Megrendelem a **Majd' halálra ítéelve** c. könyvet _____ példányban. Ára: 12 600 Ft

A megrendelő (név) meg: _____

Címe (város, irányítószám): _____

Utca, házszám: _____

Üzemeltető neve, telefonszáma: _____

A megrendelő példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállással követő számlához vétele után 8 napon belül a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak átjuttatja.

Dátum: _____

Kérjük, hogy a költött megrendeléseknél a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó 1384 Budapesti út, P. 361 postacímre, illetve a 318-8688-as vagy a 318-8411-es faxszámra küldje vissza. Megrendelést feljuttatja a www.mek.hu/kozonypont internetes oldalon is.